

Göç Çalışmaları Dönüm Noktasında: Göç Rejimi Tipolojilerine İlişkin Bir Eleştiri*

Anna Boucher** ve Justin Gest***

Öz

Uluslararası göç ve bilimsel incelemeleri bir dönüm noktasına ulaştırmıştır. Günümüzde göçmenler gelişmekte olan ekonomileri ve demokrasiden farklı yönetim biçimleri bulunan yeni hedef toplumlardaki fırsatlara yönelmekte ve bunun neticesinde de ulusal göç modelleri ve bu modellerin evrimi hususundaki alışılmış fikirleri zorlayan dönüşümlere neden olmaktadır. Bu dönüşümlerin ışığında bu makale, göç çalışmaları alanını ve bu çalışmaların çağdaş dönemde çizdiği göç modellerini gözden geçirmektedir. Mevcut sınıflandırma sistemlerini revize edilmiş yaklaşımlara yer bırakacak şekilde eleştirel bir yaklaşımla incelemekte, bunu yaparken de mevcut yaklaşımlardaki üç temel sınırlamayı ortaya koymaktadır. İlk olarak, mevcut sınıflandırmalar büyük ölçüde Batılı devletlere ve özellikle de geleneksel hedef ülkelere odaklanmaktadır. İkinci olarak, mevcut sınıflandırmalar belirsiz ya da yetersiz tanımlanmış göstergeler tarafından zayıflatılmış durumdadır. Son olarak da geliştirilmiş göstergeleri olan sınıflandırmalar bile kabul ve vatandaşlık/yerleşim rejimlerini birbirinden bağımsız olarak ele alarak olası bir göç entegrasyon politikasını göz ardı eden yaklaşımlar yüzünden ilerleme sağlayamamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, entegrasyon, rejim, tipoloji, dönüm noktası, küresel

*Bu makalenin İngilizce aslı Göç Çalışmaları (Migration Studies) Dergisi' nin Ağustos 2014 sayısında yayımlanmıştır. doi:10.1093/migration/mnu035

**Devlet ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, 288. Oda, Merewether Binası, Sosyal ve Siyasal Bilimler Enstitüsü, Edebiyat ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sydney Üniversitesi, NSW 2006, Avustralya, Sorumlu Yazar. E-posta: anna.boucher@sydney.edu.au

***Kamu Politikası Bölümü, George Mason Üniversitesi, Politika Enstitüsü, Devlet ve Uluslararası İlişkiler, 3351 Fairfax Drive, Arlington, VA 22201, Amerika Birleşik Devletleri.

Migration Studies at a Crossroads: A Critique of Immigration Regime Typologies*

Anna Boucher** and Justin Gest***

Abstract

International migration and its scientific examination have reached a crossroads. Today, migrants are pursuing opportunities in new destination societies with growing economies and different forms of governance from democratic states—transformations that complicate established understandings about national immigration models and their evolution. In light of these transformations, this article reviews the field of migration studies and its sketching of immigration patterns in the contemporary period. It critically examines existing systems of classification in a way that creates space for revised approaches. In doing so, this article identifies three key limitations with existing approaches. First, existing classifications largely focus on Western states, and especially traditional destination countries. Second, existing classifications are weakened by unclear or poorly defined indicators. Finally, even those classifications with improved indicators are hindered by approaches that examine admission and citizenship/settlement regimes independently of each other, ignoring a possible migration/integration policy nexus.

Keywords: *Migration, integration, regime, typology, crossroads, global*

* Migration Studies Advance Access published August 22, 2014. Migration Studies 2014_1-17

** Department of Government and International Relations, Room 288, Merewether Building, School of Social and Political Sciences, Faculty of Arts and Social Sciences, University of Sydney, NSW 2006, Australia, Corresponding author. Email: anna.boucher@sydney.edu.au

*** Department of Public Policy, George Mason University, School of Policy, Government and International Affairs, 3351 Fairfax Drive, Arlington, VA 22201, United States of America.

Giriş

Uluslararası göç¹ ve bilimsel incelemeleri bir dönüm noktasına ulaştı. Günümüzde göçmenler geliştirmekte olan ekonomileri ve demokrasiden farklı yönetim biçimleri bulunan yeni hedef toplumlardaki fırsatlara yönelmektedir. Buna uygun olarak da, göçmenlerin giriş ve yurttaşlığa kabul süreçleri geleneksel, büyük ölçüde de Batılı kabul ülkeleri tarafından benimsenen yaklaşımlarla pek de uygun düşmeyecek biçimlerde gelişmektedir. Aynı zamanda, bu geleneksel kabul ülkelerinin çoğu ülkelerine girişi kısıtlayarak belirsiz ekonomik koşullara ve yabancı düşmanlığı güden kamuoyuna göre davranışlar sergilemektedir. Bu dönüşümler ulusal modeller ve bu modellerin evrimi hakkındaki alışlagelmış fikirleri karmaşıktırmaktadır. Göç rejimlerinin bu çeşitliliği sosyal bilimlerin incelemelerinin daha fazla alanında yer bulsa da, henüz birleşik, sistematik ve kapsamlı bir biçimde gerektiği gibi kuramlaştırılmamıştır.

Bu kuram yetersizliğinin en iyi açıklaması çağdaş göç rejimi sınıflandırma sistemlerinin olmayışıdır. Göç çalışmaları alanında çalışan pek çok bilimci, göç rejiminin yapıtaşlarının neler olduğunu açıkça belirtmeksizin, yalnızca bazı açıları kısmen inceleyerek tüm göç rejimlerinin özelliklerini ortaya koymaktadır. Bu sınırlamaların farkında olan diğer bilimciler ise işçi göçü, vatandaşlık veya entegrasyon sonuçları gibi belli başlı konularda sonuçlar çıkarmakta, ancak bu konuları daha geniş bir genel göç rejimi türleri kavramı veya çerçevesi içinde ele almamaktadır. Dahası, birçok çalışma farklı ulusal politikaları bu politikaların gerçek hayatta ne kadar benzer şekilde uygulandıklarına bakmaksızın tanımlamaktadır.

Çağdaş yaklaşımların çoğunda örnek vaka seçiminin demokratik ve genellikle Batı Avrupa ya da Kuzey Amerika ülkelerine yoğunlaştığı, sistematik olmaktan uzak karşılaştırmalı analizlerin olumsuz etkileri görülmektedir. Buna rağmen, bu makalede keşfedeceğimiz üzere, mevcut göçmen stokunun yüzde 48'ini aşkın bir bölümü küresel olarak şimdiye kadar çevre, yarı çevre ya da küresel güneyin bir parçası olarak bilinen ülkelerde ikamet etmektedir. Kaynaklar ve siyasi güç dağılımı Batı'dan Doğu'ya (ve Kuzey'den Güney'e) doğru kayarken

Çin, Brezilya, Türkiye ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi ülkelere giden göçmen işçi kaynağının önemi gittikçe artmakta olup bu durum göç rejim tipolojileri kapsamında ele alınmalıdır. Ancak, karşılaştırılabilir verilere dayanan, göç ülkelerini daha geniş bir yelpazede inceleyen kapsamlı bir anlayış olmadan araştırmacılar farklı ülkelerin bu olguya karşı tutumlarını evrensel bir şekilde sınıflandıramamaktadır. Bunun yerine sosyal bilimciler gerçek dünyadaki eğilimler yüzünden karmaşıklaşmış, karşı çıkmış veya geçerliliğini yitirmiş yaklaşımlar ve teorik bilgiler kullanmaya devam etmektedir.

Bu eğilimlerin ışığında, bu makale geniş göç politikası çalışmaları alanını ve bu çalışmaların 1985 yılından bu yana çağdaş dönemdeki göç rejimleri alanında ortaya koyduğu taslağı gözden geçirmektedir.² Sınıflandırma sistemlerini yalnızca kavramsal eksiklikleri değil, aynı zamanda çağdaş deneysel dönüşümleri de açıklayan gelecek yaklaşımlara yer açacak şekilde, eleştirel bir bakış açısıyla incelemektedir. Bu bağlamda bu makale üç temel eksiklik tespit etmiştir. İlk olarak, mevcut sınıflandırmalar OECD ülkeleriyle ve özellikle de geleneksel hedef ülkelerle sınırlıdır. İkinci olarak, mevcut sınıflandırmalar, özellikle de göç girişleriyle ilgili sınıflandırmalar geçerliliği kesin olmayan göstergeler tarafından zayıflatılmış durumdadır. Son olarak, geliştirilmiş göstergeleri olan sınıflandırmalar bile kabul ve entegrasyon/yerleşim rejimlerini birbirinden bağımsız olarak ele alarak olası bir göç entegrasyon politikasını göz ardı eden yaklaşımlar yüzünden ilerleme kaydedememektedir. Bu eksiklikleri göz önüne aldığımızda, göç politikaları alanının bu üç örnek vaka seçimini, gösterge kavramsallaştırması ve bütünleştirme konularını ele alan, gözden geçirilmiş bir rejim sınıflandırması yaklaşımına ihtiyacı olduğu görüşündeyiz. Ancak, sağlam göç rejimi tipolojileri geliştirilmesi için öncelikle deneysel ve kuramsal gereklileri göz önüne almak gerekmektedir.

Sağlam Göç Rejimi Tipolojisi İhtiyacı

(Herhangi tür) rejimler farklı şekillerde tanımlanmıştır. En yaygın kabul gören tanımlar uluslararası alanda uygulanmaktadır. Krasner (1982: 185) rejimleri ‘belirli bir sorun alanındaki aktör beklentileri-

nin etrafında toplandığı bir takım ilkeler, normlar, kurallar ve karar verme prosedürleri' olarak tanımlamaktadır. Wilson (2000: 256), kamu politikalarına odaklanarak, rejimleri 'beklentilerini düzenlemek ve çeşitli sorun alanlarındaki uluslararası davranış boyutlarını organize etmek için devletler tarafından oluşturulan yönetim düzenlemeleri' olarak tanımlamaktadır. Bu makalenin sonraki bölümünde ayrıntılı olarak göreceğimiz üzere, göç rejimlerini sınıflandırmaya çalışan bir takım tipoloji çeşitleri bulunmaktadır.

Tarihsel miraslar, yerleşik normlar, kurumsal kısıtlamalar, halk iradesi, gönderen devletlerin niteliği ve yerleşik ekonomik güçler tarafından kullanılan devletler, göç politikası modelleri ve bunların sonuçları bakımından farklılıklar göstermektedir. Rejimlerdeki değişiklikleri saptamanın sebepleri nelerdir? Bu girişim için politikalara ilişkin olarak deneysel, teorik ve pratik sebepler olduğu görüşündeyiz. Deneysel açıdan bakacak olursak, mevcut göç rejimi dünyasının hem OECD ülkelerinde hem de en önemli OECD dışı ülkelerde haritasını çıkarmak oldukça işe yarar bir davranış olacaktır. Bu harita (akışların büyüklüğü, geçici göçe itimat, göç akışları, göçmen stoku ve yurttaşlığa kabul oranlarının karışımı gibi) göçün temel boyutlarındaki farklılıkların değerlendirmesini içermektedir. Göç akışları ve stoku hususundaki bazı veriler şu anda büyük ölçüde Birleşmiş Milletler Nüfus Bölümü (UNPD) ve Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü (OECD) kurumlarında bulunmaktadır. Ancak, bu veriler analiz edilmemiş ya da olası Weberyan rejim tiplerine göre sentezlenmemiştir. Ayrıca, bu mevcut veriler dışında, küresel modelleri yansıtmak amacıyla, bu veri kümelerini OECD üyesi olmayan ülkelerde daha geniş veri toplama faaliyetleriyle iyileştirme imkânı da bulunmaktadır. Devletlerin farklı göç sonuçları açısından birlikte kümelenip kümelenmediğini, kümelendilerse nasıl kümelendiklerini anlamak küresel anlamda daha genel bir göç modeli anlayışı geliştirilmesine yardımcı olacaktır. Analistler belirli tipoloji türlerinin aykırı değerlerinin ya da orta vakalarının yanı sıra 'örnek' vakalarını daha doğru bir şekilde tespit edebilecekleri için bu tür bir kümelenme aynı zamanda göç alanında gelecekteki nitel

vaka analizindeki vaka seçimi için de düzgün bir taban oluşturacaktır. George ve Bennett'in (2005: 251-64; Möller & Skaaning; 2012) daha geniş çaplı tipoloji gelişimi değerlendirmelerinde bahsettikleri üzere, bu tür yaklaşımlar süreç izleme de dahil olmak üzere derinlemesine nitel analizler için vaka seçmek için kullanılabilir.

Bu deneysel katkıların yanı sıra, sağlam tipolojiler akademisyenlerin analiz yapmalarına ve mevcut teoriyi derinleştirmelerine olanak sağlar. Collier ve meslektaşlarının yakın zamanda yazdıkları siyasal bilimlerdeki tipoloji kullanımının savunmasında belirttikleri üzere (2012: 224), tipolojiler 'bazen birden çok araştırma yöntemi veya analiz geleneğini birleştirerek kavramsal ve teorik yenilikler ortaya çıkarmak için' kullanılabilir. Tipolojik bir amaca pek de uygun olmayan bazı teorik müzakereler birkaç tartışmaya neden olsa da (Möller & Skaaning, 2012, kıyaslayın), göç çalışmalarında göç rejimlerinin sağlam bir haritasının çıkarılmasının önemli bir rol oynayacağı bazı süregelen tartışmalar bulunmaktadır. Bunlardan ilki göçmen girişi, yerleşim ve yurttaşlığa kabul da dahil olmak üzere göç sürecinin farklı boyutları arasındaki ilişkidir. Aşağıdaki üçüncü eleştiride daha ayrıntılı bir şekilde ortaya koyduğumuz üzere, bu çeşitli göç süreçleri arasındaki karşılıklı ilişki mevcut tipolojilerde pek işlenmemiş bir konudur. Hammar (1985) gibi bazı bilim insanları göçmen girişi ve entegrasyon arasında net bir ayrılık olduğunu savunsa da diğerleri için bu iki kavram önemli oranda birbiriyle bağlantılıdır ve birlikte etkili bir şekilde göç entegrasyon bağları oluşturmaktadır (bkz. Meyers, 2004; Freeman, 2006: 228). Bader (2007) göç ve yerleşim konularını ele alan kamu politikalarının 'yapısız karmaşıklığı' içinde 'bir parça iç tutarlılık' gösteren 'modeller oluşturulması' için yavaş yavaş kendini göstermeye başlayan talebi ele almaktadır.

Başka bir kalıcı teorik sorun da devlet göç politikası ve gerçek göç sonuçları arasında bir boşluk olup olmadığıdır. Bu boşluk politika tasarımının uygulama eksiklikleri ya da istenmeyen sonuçları yüzünden ortaya çıkabilir (Cornelius & Tsuda, 2004: 4- 5; Messina, 2007). Göç akışlarını kontrol etmek için ülkelerin nisbi kapasitesini belirlemek

amacıyla göç sonuçları tipolojileri göç çıktısı belgeleriyle (yasalar ve politikalar) karşılaştırılabilir. Son olarak, itici veya çekici etkenlerin göç akışı yaratmadaki karşılaştırmalı rolü göç çalışmaları içinde devamlı, bazılarına göreyse temel bir tartışmadır. (Massey ve diğ., 2006). Göç rejimlerinin küresel bağlamda net bir haritasının çıkarılması küresel hareketliliği bilgilendirmede itici ve çekici etkenlerin karşılaştırılması açısından önemini incelemek için esastır.

Göç tipolojileri aynı zamanda aslında göç çalışmalarıyla pek alakalı olmayan, ancak daha geniş kapsamda sosyal bilimlerin ilgi alanına giren teorik iddiaları test etmek için önemli giriş verileri de sağlamaktadır. Bu nedenle, tipoloji geniş kapsamlı, 'açıklamalarda bağımsız değişken, ara değişken ve bağımlı değişkenler' geliştirilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir (Collier ve diğ., 2012: 226). Bunlar partizanlık ve parti politikaları, etnik ilişkiler, ticaret, demokratikleşme ve refah devleti için destek ile ilgili soruları da içermektedir. Örneğin, göç rejimi tipi radikal sağın yükselişinin arkasındaki en önemli açıklayıcı değişken olabilir (Arzheimer, 2009). Ancak günümüzde, göç politikası ölçekleri göç rejimleri konusunda daha doğru girdiler sağlayan gerçek göç sonuçlarını ele almak yerine çok kültürlülüğün konu başlıkları (Banting & Kymlicka, 2006a; 2006b) veya Karşılaştırmalı Parti Manifesto Dataset' ten türetilen parti politikası platformları üzerine yoğunlaşmış durumdadır (Benoit & Laver, 2006). Üçüncü olarak, pratik kamu politikası açısından bakıldığında, göç sonuçları tipolojileri geliştirmekte yarar vardır. Bu tür tipolojiler devletlerin kendilerini diğer ülkelerle daha dikkatli bir şekilde kıyaslamalarına olanak sağlar. Bu da devletlere diğer benzer ülkelere kıyasla nasıl bir performans sergilediklerini belirlemede yardımcı olarak gelecekteki iyileştirmeler için bir kapsam teşkil edebilir.

Güncel Göç Rejimleri Tipolojileri

Bir taraftan göç kontrolünü, diğer taraftan da yurttaşlığa kabul ve yerleşme konularını kapsayan çeşitli tipolojiler geliştirilmiştir. Tomas Hammar (1985: 7) klasik olarak a) 'göç akışı düzenlenmesi ve ya-

bancuların kontrolü' ve b) 'göçmen politikası' konuları arasında bir ayrıma gitmiştir. Bu orijinal ayrımı takiben, tipolojiler kabaca kabul konularıyla ilgili olanlar ve göçmenler ev sahibi topluma yerleştikten sonra gerçekleşecek olayları kapsayan tipolojiler olmak üzere ikiye ayrılabilir. İlk tipoloji göçmenlerin girişini kapsarken ikincisi ise '[yerleştikten sonra] göçmenlerin durumunu etkileyen konular' ile ilgilidir; örneğin, çalışma ve barınma koşulları, sosyal fayda ve sosyal hizmetler; eğitim fırsatları ve dil öğrenimi; kültürel kolaylıklar; eğlence faaliyetleri, gönüllü dernekler ve sendika ve siyasi ilişkilere katılma fırsatları' (Hammar, 1985: 9). Politika çıktıları ve politika sonuçları arasında bu kalıcı fay hattıyla kesişen ikinci bir ayrım bulunmaktadır. Jim Hollifield politika çıktılarının 'bağlayıcı kararlar, bu kararların uygulandığı eylemler . . .ve belirli bir takım davranış biçimleri', politika sonuçlarının ise 'politika uygulamalarının sonuç[ları]ndan' oluştuğunu belirterek bu iki olgu arasında bir ayrım yapmıştır (Hollifield, 1986:114-5). Göç alanında, çıktılar göçmen kontrolü ve kabulü sağlayan kanun ve düzenlemeleri (ve bunların uygulamaya konulmasını) kapsamakta, sonuçlar ise pratikte göçmen kabulünü ve bu göçmenlerin entegrasyonu bağlamında gerçekten yaşananları ele almaktadır. Hem çıktılar hem de sonuçları kapsayan başlıca göçmen ve entegrasyon tipolojileri Ek Tablo 1 ile gösterilmiştir. Bu tablo diğer çalışmaların özelliklerini daha iyi bir şekilde ortaya koyan bir karşılaştırma yöntemiyle hem tipoloji üretimindeki açık girişimleri, hem de üstü kapalı tipoloji oluşturma çabalarını kapsamaktadır.

Öncelikle göç kontrolüne bakıldığında, en güncel tipolojiler 'yerleşimci devletler' (Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda), İkinci Dünya Savaşı sonrasında misafir işçi programları aracılığıyla çok sayıda işçi alan Kuzey Avrupa ülkeleri (Almanya, İngiltere, Fransa) ve önceden Güney Avrupa'nın göç gönderen devletleri konumunda olup da sonradan göçmen alan ülkeler haline gelen ülkeler (İspanya, İtalya, Yunanistan) arasında bir ayrıma gitmektedir. Ek Tablo 1'de de açıkça görülebileceği üzere, Freeman (1995: 893) İngilizce konuşan yerleşimci toplumlar (Amerika Birleşik Devletleri,

Kanada ve Avustralya), post sömürgeci ve misafir işçi göçü sistemleri bulunan Avrupa Devletleri (Büyük Britanya, Fransa, Almanya, Belçika, Hollanda, İsveç ve İsviçre) ve yeni göç ülkeleri (Portekiz, İspanya, İtalya ve Yunanistan) arasında klasik bir ayırım yapmaktadır. Janoski (2010, 16-9) 'yerleşimci toplumlar' (Avustralya, Kanada, Amerika Birleşik Devletleri), 'sömürgeci' Kuzey ülkeleri (Fransa, Hollanda, Birleşik Krallık) ve 'sömürgeci olmayan' ve bir hayli kısıtlayıcı ülkeler (Japonya, Almanya, İsviçre ve İskandinav ülkeleri) arasında ayırmalar yapmaktadır. Cornelius ve Tsuda (2004) ise 'klasik göç ülkeleri' (Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Avustralya), 'isteksiz göç ülkeleri' (Fransa, Almanya, Hollanda ve İngiltere) ve 'yeni göç ülkeleri' (İtalya, İspanya, Japonya ve Kore) arasında bir ayırma gitmektedir. Diğer çalışmalar bu genel ayırmaları izlemekte, ancak Joppke (2000)- Amerika Birleşik Devletleri, Almanya ve Büyük Britanya, Joppke (2005)- Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya, Batı Avrupa ve İsrail, ya da Freeman (2006)-Avustralya, Kanada, Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği örneklerinde görüldüğü gibi daha az sayıdaki ülkelere yoğunlaşmaktadır. Hammar (1985) Batı Avrupa'daki eğilimleri hesaba katmakta, ve diğer çalışmaların aksine, aynı zamanda Almanya ve İsviçre ('misafir işçi' veya 'rotasyon sistemi'), İngiltere ve İsveç ('kalıcı göç') ve İngiltere, Fransa ve Hollanda ('sömürgecilik sonrası göç') arasındaki sınıflandırmadaki bir takım örtüşmeleri de ortaya koymaktadır.

Kuramcılar bu tipolojilerin zaman içerisinde ne derece izlek bağımlısı ya da geniş çaplı küresel baskılara yatkın olarak görüldükleri konusunda görüş ayrılıkları yaşamaktadırlar. Bazı kuramcılar geçici bir bakış açısı sunarken diğerleri ise durağan bir şekilde göç politika gelişimi alanındaki belli bir noktaya odaklanmaktadır. Örneğin Janoski (2010) sömürgeciliğin tarihsel mirasının mevcut yurttaşlığa kabul uygulamalarında önemli bir rol oynadığını savunurken Freeman (1995) ise yerleşimci devlet modeline doğru doğal bir teleoloji olduğunu iddia etmektedir (kıyaslayın: Boswell, 2007). Kümeleşen tipolojiler kavramı uluslar üstü politikanın bir sonucu olarak Avrupa

Birliği boyunca göç politikalarının uyumlaştırılması bağlamında da anlam kazanmıştır (Guiraudon, 2002). Son zamanlarda, göç seçim politikalarını göç kontrolü modellerinden ziyade kapitalist sistemler modeline göre düzenlemeyi amaçlayan Kapitalizmin Çeşitliliği Yaklaşımı (VoC) yazını ortaya çıkmıştır. Bu tipolojiler eğitim öğretim sistemleri, sendika/işveren düzenlemeleri ve göçü şekillendirme unsurları arasındaki etkileşime, özellikle de nitelikli ve nitelsiz işçi göçü ve işçi göçü politikasındaki sektörel ayrımlara odaklanmaktadır (Caviedes, 2010; Devitt, 2011; Menz, 2009). Bu politik ekonomi yaklaşımının odağında büyük ölçüde Batı Avrupa ülkeleri bulunmaktadır. Vatandaşlık ve entegrasyon alt alanına bakıldığında, Ek Tablo 1 rejimleri ulusal tarihte yer alan modellere göre sınıflandıran iyi geliştirilmiş bir takım tipolojiler olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Brubaker (1992) Fransız cumhuriyetçiliği ve Alman etnik milliyetçiliği arasında bir ayrıma gitmekte ve bunların göçmenlerin entegrasyonu üzerindeki etkilerini de göz önünde bulundurmaktadır. Kaleler ve Miller (2009: 44- 5), bu vatandaşlık tipolojisini dört kategoriye ayırmaktadır: çok etnik yapılı imparatorluk mensuplarını veya eski mensuplarını entegre eden ülkeler; dil kültürü gibi bağlılığın etnik boyutları veya halk üzerine yoğunlaşanlar; bir anayasa veya kanunlara bağlılığa dayalı bir cumhuriyet modelini benimseyenler; ve dördüncü olarak da, kültürlere getirilen çoğulcu yaklaşımlar üstünde duran çok kültürlü model. Diğer bilim insanları ise cumhuriyetçi / etno-ulusal ayrıma karşı çıktıklarını çağdaş dönemde ya da geçmişte belirtmişlerdir (Joppke, 2010: 19; Lucassen, 2005; Wimmer & Glick Schiller, 2002).

2000 yılından bu yana gözlemlenen son etkinlikler politika çıktılarına dayalı sağlam vatandaşlık rejimi göstergelerinin geliştirilmesine ilişkin özel bir ilgi bulunduğunu göstermektedir. Akademisyenler liberallikle tanımlanan bazı ideal-tipik rejimler ve bu rejimlerin yerleşim politikalarının münhasırlığı arasındaki farkları belirlemek için çeşitli araçlar geliştirmiştir. Koopmans ve diğ. (2005, 2012) on Batı Avrupa ülkesi genelinde, dört zaman aralığı boyunca vatandaşlık edinimi ve kültürel hak elde edilmesinin kısıtlayıcılığını ölçmek için bir araç

sunmaktadır. Banting ve Kymlicka Çokkültürlülük Politikası Endeksi (2006a, 2006b; Ayrıca bakınız Banting ve diğ., 2011) 21 OECD ülkesinde ve üç zaman aralığında (1980, 2000, 2010) çok kültürlülük politikalarının özelliklerini ve gücünü ölçmeye çalışmaktadır. Göç ve Entegrasyon Politikaları Endeksi (MIPEX) (Göç Politikası Grubu 2006, 2011) 2007 ve 2010 için tüm Avrupa Birliği üye ülkelerinde, buna ek olarak da Avustralya, Norveç, İsviçre, Kanada ve Amerika Birleşik Devletleri'nde daha geniş entegrasyon politikalarını ele almaktadır. Bauböck ve diğ. (2006) 1985 ve 2005 yılları arasında 15 AB ülkesi arasında vatandaşlık edinimi ve kaybı eğilimlerini incelemek için standartlaştırılmış uzman seviyede anketler kullanmıştır. Howard (2009) aynı 15 AB ülkesi için, iki zaman aralığında (1980 ve 2008) bir Vatandaşlık Politikası Göstergesi geliştirmiş ve bu göstergeyi uygulamaya koymuştur. Goodman'ın (2010) Vatandaşlık Entegrasyon Endeksi ise iki zaman aralığında, 15 AB ülkesi boyunca gözlemlenen dil, ülke bilgisi ve değerlere bağlılık şartlarını ölçmektedir. Janoski (2010) 1970 ile 2005 yılları arasında 18 OECD ülkesindeki vatandaşlık rejimlerini sınıflandırmak için çıktığı odaklı bir gösterge olan yurttaşlığa kabul oranlarını kullanarak kendi çalışmasını daha önceki çalışmalardan ayırmıştır.

Refah devleti tipolojisi geliştirme alanında Esping-Andersen, (1990) oldukça tanınmış bir isimdir. Refah Kapitalizminin Üç Dünyası'nda, Esping-Andersen, (1990) liberal, şirketçi ve sosyal demokrat refah devletlerini klasik bir biçimde birbirinden ayırmaktadır (ayrıca bkz Esping-Andersen 1999). Sosyal hakları ölçmek için, refah kullanım oranları da dahil pek çok gösterge kullanılmaktadır. Özellikle göçmenlerin sosyal haklarını analiz etmek için çağdaş göç araştırmacıları temel Esping-Andersen tablosunu kullanmaktadır. Bu da en önemli olarak Sainsbury'nin (2006) vize kategorilerine göre, uzun vadeli sakinler ve vatandaşlar ile karşılaştırıldığında, göçmen refah haklarını analiz eden çalışmasını kapsamaktadır. Diğer göstergeler de, farklı vize kategorileri arasında daha az detaylı bir ayrımla da olsa, Esping-Andersen tipolojisini uygulamaktadır. (Doomernik & Jandl, 2008; Geddes, 2003:151-61; Geddes, 2005; Menz, 2006;

Morissens & Sainsbury, 2005). Bütün bu çalışmalar, nitel çözümleme alanında kalmaktadır ve genellikle göç alanı yerine sosyal politika ve refah alanında yer almaktadır. Bunlardan hiçbiri Batılı olmayan ülkeleri kapsamamakta ve çoğunlukla Batı Avrupa'ya odaklanmaktadır (bkz. Koning & Banting, 2010). Esping-Andersen'in orijinal çalışma alanında yeni bir refah göç tipolojisi için ciddi bir faaliyet alanı bulunmaktadır. Bu tipolojiler göç alanı yerine daha ziyade refah alanına girdikleri için bu tipolojileri Ek Tablo 1'e dahil etmedik. Mevcut tipolojilerin bu özelliklerini belirttikten sonra eleştirilerimizi alanın mevcut durumuna yöneltiyoruz.

Mevcut Göç Rejimi Tipolojileri Eleştirileri

Batı'ya Dönük Demokratik Odak

Çağdaş göç politikası rejim tipolojilerinin en göze çarpan eksikliği OECD üyesi olmayan ülkeleri de analize dahil etme hususundaki genel isteksizliktir. Ek Tablo 1'de açıkça görüldüğü üzere, tek bir istisna dışında (Segal ve ark., 2010), sadece Batılı demokrasiler ve çoğu durumda da, yalnızca Batı Avrupa ülkeleri ele alınmıştır.³ OECD üyesi olmayan ülkelere yapılan göç mevcut küresel göç stokunda önemli bir paya sahiptir. Ratha ve Shaw (2007: 5) geliştirmekte olan ülkelere giden göçün göç hareketliliğinin (akışlarının) yaklaşık yüzde 41'ini oluşturduğunu tahmin ederken Özden ve ark. (2009: 20) Güneyden-Güneye göçün, bilindiği üzere, mevcut küresel göç stokunun yüzde 48'ini oluşturduğunu göstermektedir.⁴ Böylelikle, Küresel Güneydeki OECD üyesi olmayan devletler şu anda tüm göçmenlerin hemen hemen yarısına ev sahipliği yapmaktadır (a.g.e.). Ek Tablolara 2 ve 3 (Çevrimiçi) kaynaklara bakarak, en büyük mutlak stoka ve toplam nüfusa oranla en büyük stoka sahip devletlerin sadece geleneksel Batılı hedef devletler olmadığını görebiliriz. Nitekim, Hindistan ve Ukrayna ilk ona girmişken Rusya ve Suudi Arabistan, mutlak stokta ilk dört ülke arasında yer almaktadır. Stok, devletlerin ulusal nüfusuna oranına göre incelendiğinde, en yüksek orana sahip on devletin hepsi OECD üyesi olma-

yan devletlerdir. İlk dört ülke Katar, Birleşik Arap Emirlikleri, Kuveyt ve Ürdün'dür. Bilhassa, Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Dairesi (DESA) (BM, 2009b: 20) Birleşik Arap Emirlikleri'nin 1960 ve 2005 yılları arasında uluslararası göçmen stokunun yaklaşık yüzde 16'lık bir büyüme oranına ulaştığını bulmuştur (bkz. Baldwin & Edwards, 2005). DESA Çin'in nüfusuna oranla dünyanın en az göçmen nüfusuna sahip ülkelerinden biri olduğunu öne sürerken Çin'in Kamu Güvenliği ve Çıkış ve Giriş Bürosu Bakanlığı (2011) 2009 yılı itibarıyla ülkede 493,139 yabancıya ikamet ettiğini bildirmekte ve bu sayıyla Çin'i göç yönetiminde örnek vaka olarak incelemeye değer bir konuma getirmektedir.

Yeni göç alan devletlerin çoğu demokratik devlet olmadığı için, gözlemciler demokratik devlet merkezli olan mevcut rejim tipolojilerinin ötesine geçerek analiz çerçevelerini yeniden oluşturmalıdır. Bu devletlerin birçoğunda, yönetim ve kurucu üye arasındaki sivil sözleşme maddi tazminat için gereken geçici bir iş gücü değişimi olarak daha iyi bir şekilde tanımlanabilir. Genel olarak uygulanabilir hak rejimlerinin olmaması göçmenleri sadece 'bir çift elden' daha fazlası olarak gören analitik çerçeveleri karmaşık hale sokmaktadır. Bunun yerine insanlar tarafından üretilen iş gücü tıpkı hammaddeler gibi metalaştırılıp taşınabilir hale gelmiş, belirli ticaret kurallarıyla yönetilen, insan hakları standartlarına bağlı kalmayan bir olgu haline gelmiş olabilir. Bu tür devletler aynı zamanda alternatif insan göçü çeşitlerini (başka bir devlete ulaşabilmek için bir diğer devlete göç etme [kademeli göç], geçiciliğine kişinin kendisinin karar verdiği göç biçimi [döngüsel göç] ve kalma süresinin devlet/özel sektör koşullarına bağlı olduğu göç [geçici iş gücü göçü] teşvik edebilir yahut bu tür göçleri başka şekillerde kolaylaştırabilir.

Yurttaşlığa kabul ve yerleşme konularına ilişkin olarak, otoriter ve otokrat devletler genellikle karizmatik milliyetçilik ya da bazı uluslara yapısal ayrıcalık tanıma yoluyla iktidarda kaldıkları için demografik düzendeki değişikliklere göre şekillenen kapsayıcı ulusal kimlikleri desteklemeleri pek olası olmayabilir. Bu nedenle, Freeman (1995) ta-

rafından önerildiği gibi yerleşimci devlet modeline doğru Fukayama-vari bir teleolojinin olup olmadığı, ya da özellikle göçün artık sadece Güney'den Kuzey'e, çevreden merkeze doğru olmadığı bu dönemde yolların birbirinden tamamen ayrı olup olmadığı hususları akıllardaki varlığını sürdürmektedir. Bu tartışma konularının deneysel yollardan incelenmesi gerekmektedir. Bunu yapabilmek için, araştırmacılar göç rejiminin genellikle demokratik yapısını, yani göç rejiminin demokratik ya da demokratik olmayan bir yönetim biçimine sahip bir alanda bulunup bulunmadığını hesaba katmalıdır.

Ekonomik ve demografik eğilimler Güney'den Güney'e göçün yirmi birinci yüzyıl boyunca daha da büyük önem kazanacağını göstermektedir. Dünyadaki ekonomik büyüme Çin, Hindistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Brezilya ve Türkiye'ye doğru kaydıçça ve OECD dışındaki ülkeler OECD ülkeleriyle aynı belirgin nüfus yaşlanma eğilimlerini benimsedikçe, göç sonuçlarında da bu durumun getireceği bazı değişiklikler görebiliriz. Gerçekten de, Birleşmiş Milletler (BM) Çin gibi önemli gelişmekte olan ülkelerde nüfusun yaşlanma oranının gelişmiş ülkelerden daha fazla olduğunu, bu yüzden de gerekli iş gücü piyasası değişikliklerinin daha seri bir şekilde gerçekleştiğini açıkça ortaya koymaktadır (BM, 2009a:ix). Bu nedenle, yirmi birinci yüzyılda göçün eskinin gelişmiş dünyasındaki iş gücü kaynağını sürdürmek için merkezi bir sistem haline gelmesi kuvvetle muhtemeldir.

Bu konu ele alındıktan sonra gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki politika sonuçlarına yönelmek kolay olmayacaktır. Devletlerin, özellikle de küresel Güney devletlerinin⁵ göç profillerinin kapsamını ve özelliklerini farklı şekillerde ölçmeleri sebebiyle göç sonuçlarını daha fazla ülkeyi kapsayacak şekilde geniş bir yelpazede değerlendirmek yöntem açısından zorluk teşkil eden bir durumdur. Veri kullanılabilirliği sorunları ile birleştiğinde Batılı olmayan ülkelerdeki politika oluşturma ve gerçek politika uygulamaları arasındaki uyumsuzluk, pek çok bilim insanını gelişmekte olan dünyaya odaklanmaktan alıkoymuştur (bkz. GFMD, 2012: 11). Bu sorunlar aynı zamanda mevcut karşılaştırmalı küresel göç analizinde Batı'ya ve OECD ülkelerine olan eğilimi de

açıklayabilir. Bu zamana kadar, daha önceki çalışmaların kapsamı benzer kalitede istatistiksel veri sunan gelişmiş ülkelerle sınırlı kalmıştır. Gelecekteki çalışmaların, bu gelişmekte olan ve göç alan ülkeleri de bu çalışmalara dahil etmek için bu veri engellerini aşması gerekmektedir.

Belirsiz Göstergeler

Tipolojiler yalnızca onları oluşturan göstergeler kadar kapsamlı ve açıklayıcıdır. Collier ve meslektaşlarının (2012: 222- 3) tipoloji değerlendirmelerinde açıkladıkları üzere, tipoloji boyutlarının açıkça tanımlanması tipolojilerin bir sosyal bilim yöntemi olarak yararlarını ve geçerliliğini en üst düzeye çıkarmak için gereklidir. 'Satır ve sütun değişkenleri', ya da bu oldukça önemli kavramı destekleyen boyutların herhangi bir tipolojide açıkça belirtilmesi gerekmektedir (Collier ve diğ., 2012: 22). Ek Tablo 1 içindeki 'yöntem ve değişkenler' sütununun da gösterdiği üzere, mevcut birçok göç rejimi tipolojisinin en önemli eksikliği sütun değişkeninin, yani göç rejiminin politika sonucu veya çıktısının, her zaman açıkça tanımlanmış ya da kullanıma hazır durumda olmamasıdır. İlk olarak, mevcut vatandaşlık ve entegrasyon yazını dışında, bu tipolojiler genellikle karşılaştırma göstergelerini açıklamamaktadır. Örneğin, Freeman (1995) önemli olan değişken(lerin) göç alımının boyutu mu, bu tür bir göçün oluşumu mu, göç için vize kategorileri mi, geçici / kalıcı bölünme mi ya da yerleşimi takiben kazanılan haklar mı olduğunu açıkça belirtmemiştir. Bu çeşitli göç rejimlerini birbirinden ayırmak gerekmektedir çünkü aksi takdirde bir tipolojinin 'yapıtaşlarının' neler olduğunu tam olarak bilmemiz mümkün olmayacaktır (Collier ve diğ., 2012: 224). İkinci olarak, mevcut tipolojiler genellikle bu değişkenlerin bir araya gelmesinin ardında yatan kararları tam olarak açıklayamamakla birlikte, bir yandan da 'yerleşimci devletler', 'kıta Avrupa devletleri' 'eski göç devletleri' gibi tek bir genel terim adı altında anılmaktadırlar. Finotelli ve Michalowski'nin (2012: 234) belirttiği gibi, karmaşık ve görünüşte birbiriyle uyumsuz politikaların daha geniş çaplı ulusal modellere dönüşmesi 'içsel farklılıkları deneysel olarak karşılaştırmaya yardımcı

olmak yerine bu farklılıklara karşı incelikli bir önlem alınmasını sağlayabilir' (Bader, 2007: 875-6). Gerçekten de, bu birleşmenin nasıl başlayacağı ya da başlayıp başlamayacağı sorusu daha fazla önem arz eden temel yöntemsel bir basamaktır. Üçüncü olarak, mevcut tipolojiler genellikle çeşitli gruplaşmalarda veya süreç boyunca orta noktada sınıflandırılabilir sınır vakaları hakkında çok az bilgi sağlamaktadır. Bu durum da vize seçim modu gibi diğer sütun değişkenleri tipolojileri yerine gelişmiş ülkelere odaklı tipoloji geliştirme eğilimini açıklamada bize yardımcı olabilir (bkz. Freeman, 2006).

Vatandaşlık ve entegrasyon alanında, göstergeler önemli ölçüde daha anlaşılır durumdadır. Çağdaş bilim insanları, farklı ulusal yaklaşım tipolojileri ve endeksleri geliştirmek için kapsamlı politika verileri kodlamış ve bu verilere dayalı çıkarımsal tartışmalar öne sürmüşlerdir. Howard (2009) ve Goodman (2010) vatandaşlık ve sivil entegrasyon politikasını (sırasıyla) daha büyük veri tabanlarında toplanan seçilmiş politika göstergelerine göre kodlamışlardır. Banting ve diğ. (2011) devletlerin çokkültürlülüğe karşı tutumlarını yansıttığını (ve bu tutumları oluşturduğunu) düşündükleri belirli göçmen çeşitliliği uyum politikaları kodlamıştır. Benzer şekilde, Göç Politikası Grubu (2011) ve ortakları çeşitli entegrasyon yaklaşımlarıyla ilgili politikaları kodlamak için yasal uzmanların yardımına başvurmuştur.

Ancak, politikaların kendilerine odaklanmak yerine gözlemlenebilir politika sonuçlarına dayanan göstergelerden hem kabul hem de yerleşim rejimi sınıflandırmaları fayda sağlayacaktır; bu da Ek Tablo 1'de gözden geçirilen çalışmaların pek çoğunun üzerinde durduğu noktadır. Bu aşamada, göç çıktısı tipolojileri gelişiminde göç sonuçlarına odaklanmanın tercih edilebilir olmasının pek çok nedeni vardır. İlk olarak, (özel politika çıktılarını sentezleme çalışmaları halen devam etmektedir. EUDO, 2011; IMPALA, 2011; Göç Politika Grubu, 2011) Ama bu noktada, en kıyaslanabilir uluslararası veriler politika çıktıları hakkında değil, politika sonuçları hakkındadır. İkinci olarak, sonuçlar 'olay yerinde' ne olduğunu yansıtmakta, yani gerçekliği göçmenler ve vatandaşlar tarafından yaşandığı haliyle sunmaktadır. Yasal

politika çıktılarını başka şekillerde inceleyebilecek olsak da, bu çıktılar gerçekte olan fiili koşulları yansıtmayacaktır (Money, 1999: 22). Bu şekilde, sonuç verileri yalnızca politika çıktılarına dayalı gözlemleri ölçmek ve teyit etmek için kullanılabilir.⁶ Gerçekten de, birçok durumda politika sonuçlarını incelemek araştırmacının politika çıktıının nasıl değerlendirilmesi gerektiği konusunda karşılaşılan geçerlilik sorunlarından kaçınmasına olanak sağlamaktadır. Bu durum özellikle de yönetmeliğin genellikle uygulanmadığı, ya da her zaman yasa ve politikaları yansıtmayan çeşitli şekillerde uygulandığı demokratik olmayan devletlerde geçerlidir.

Göç Entegrasyon Politikası Bağları

Bu üçüncü eleştiriye geçtiğimizde, mevcut tipolojilerin birkaç kabul veya entegrasyon sonucunu birbirinden bağımsız olarak inceleme eğilimi olduğunu görmekteyiz. Bu durum göç rejimlerinin eksik tanımlanmasına yol açmıştır. Ancak göç politikası farklılıklarını sadece bir ölçeğe dayandırmak ekonomik politikayı yalnızca ticaret politikasına dayandırmaktan o kadar da farklı değildir. Nitekim, birçok kapitalist devlet korumacı ticaret politikalarına sahipken diğer açılardan (yeni den bölüşüm, yönetmelik veya mali harcamalar gibi) oldukça farklıdır. Bu etkenler de bu duruma karşılık olarak ticaret rejimleri sınıflandırmasını değiştirmektedir (Rodriguez & Rodrik, 2000). Benzer şekilde, sosyal bilimcilerin araştırmacıların bütüncü veya çelişkili sonuçları birlikte ele almasına fırsat sağlayacak daha kapsamlı göç politikası sonucu sınıflandırmaları oluşturmak için bilinçli bir şekilde çalışmaları gerektiği görüşündeyiz. Şimdiye kadar, ne kabul ve entegrasyon/vatandaşlık kavramları birlikte düşünüldüğünde sonuçların birbirinden ne kadar farklı işlediğini, ne de hangi tür göç rejimlerinin var olduğunu biliyorduk.

Bu pek keşfedilmemiş etkileşimler arasında en önemli olanı seçim (veya kabul) politikaları ve yerleşim (veya entegrasyon) politikaları arasındaki bağlardır. Bazıları göç seçimi ölçeklerini (göç kapsamı, kabul kriterleri, göç oluşumu, geçici göçe bağımlılık gibi) yerleşim

ölçekleriyle (yurttaşlığa kabul, göçmen stok boyutu, entegrasyon politikaları gibi) birleştirme çabalarına karşı çıkabilir. Yukarıda belirtildiği gibi, Hammar dönemi kadar eski dönemlerde bile (1985: 272-6), göç bilimciler genellikle göç kontrolü politikalarını bir tarafta, entegrasyon politikalarını ise başka bir tarafta inceleyerek bu ikisi arasında bir ayrıma gitmişlerdir. Bu nedenle, Ek Tablo 1’de de gösterildiği üzere bu iki aşama genellikle ayrı ayrı ele alınmıştır.

Pek çok sebepten dolayı böylesi bir ‘göç entegrasyon bağlarının’ kapsamını değerlendirmek ve anlayabilmek amacıyla hem göç hem de yerleşim boyutunun göç rejimi tipolojilerinde bir araya getirilmelerinin elzem olduğuna inanıyoruz. Birincisi, entegrasyon politikalarının göç akışları için çekici etkenler kaynağı olabileceğine inanmamız için haklı sebepler bulunmaktadır (Thielemann, 2006). Bu nedenle, göç akışları entegrasyon politikalarına bilgi sağlayabilir. İkinci olarak, göç ölçeği ve yerleşim hakları konularına ilişkin yaklaşımlar arasında yurttaşlığa kabul gibi bir mübadele söz konusu olabilir (Ruhs & Martin, 2008 tarafından ortaya atıldığı üzere). Bu durum, Amerikalı birkaç bilim insanının ‘büyük pazarlık’ diye bahsettiği (Cornelius ve diğ., 2004; Papademetriou, 2002), bu sayede liberal ve kısıtlayıcı politika belirleyicilerin daha sıkı sınır güvenliği için kolaylaştırıcı yurttaşlığa kabul ve bütünleştirme rejimi alışverişi yaptığı durumu yansıtmaktadır. Son olarak, pratik politikalar açısından, devlet politika belirleyicilerinin göç alımı ve yerleşim arasında bağlantı kurduğu açıkça görülmektedir. Mevcut yönetime daha iyi uyum sağlayacakları düşünüldüğü için bazı göçmen türleri seçilebilir. Gerçekten de, bu sav gelecekteki kamu malları üzerinde diğer göçmen kategorilerinden daha az yük olduğu görülen nitelikli göç konusunda yapılan tartışmalar ve tercihlerde yaygın olarak kullanılmaktadır (Borjas, 1999; Doomernik ve ark., 2009; Hawthorne, 2008). Bu nedenle, göçün iki boyutunu bir araya getiren tipolojiler geliştirilmesi için güçlü sebepler bulunmaktadır.

İzahname: İleriye Doğru Atılan Adımlar

Bu makale, göç rejimi tipolojileri hususunda yeterince açıklama bulunmadığını göstermektedir. Batılı, büyük oranda demokratik göç rejimi

tipolojileri konusundaki mevcut yoğunlaşmanın büyük oranda ortak analiz kategorisinden yoksun, kategorinin çeşitli bileşenlerini değerlendirmek için açık ve net değişkenlerden yoksun, bu değişkenlerin sistematik bir biçimde bir araya gelip gelemeyeceğini, gelecekse nasıl gelebileceğini hesaba katmayan, demokratik olmayan ve Batılı olmayan devletlere göç ve yerleşim konularını genel olarak açıklamayan; ve uluslararası düzeyde göç ve yurttaşlığa kabul politikalarının farklı boyutları arasında ortak kavramsal bir çerçeve oluşturmaya çalışmayan bir bilim dalı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu eleştiri teferruatlı olarak tasarlanmamıştır. Kısa bir süreyi kapsayan analize eğilim ve geçiciliğin gerektiği kadar ele alınmaması gibi mevcut rejimlerin eksiklikleri üzerine başka görüşler de öne sürülebilir (Finotelli & Michalowski, 2012: 234). Biz bu geçicilik konusunu detaylı bir şekilde ele almadık. Ancak, bu makalenin yine de mevcut göç tipolojilerindeki en önemli kısıtlamaların çoğuna kapsamlı bir şekilde değindiğine inanıyoruz.

Buradaki temel amaç göç rejimlerinin farklı değişkenlerinin birbirleriyle nasıl bir etkileşim içinde olduğunu ve ülke içi ve ülkeler arası boyutta birbirleriyle nasıl ilişkili olduklarını ortaya koymaktır. Ülkeler gerçekten de bu farklı boyutlara göre benzer şekilde kümelenmekte ve bu sayede de tek bir göç rejimi tipolojisinden bahsetmemize olanak sağlamakta mıdır? Yoksa yukarıda belirtilen çeşitli sonuçlardaki kümelenmelerde birkaç tipoloji olduğunu öne süren bir farklılık mı vardır? Kabul ve yerleşim rejimleri arasındaki ilişki nedir? Bu eleştiri bu soruların cevaplanma sürecini kolaylaştıracak yeni bir göç rejimi tipolojisi veya tipolojileri geliştirmeye yönelik atılacak adımlar için alan yaratma amacı taşımaktadır. İleriye doğru atılan ilk adım göç rejiminin genel demokratik yapısını, yani göç rejiminin demokratik mi yoksa demokratik olmayan bir yönetim biçimi mi olduğunu hesaba katmak olacaktır. Hiçbir mevcut demokrasi değerlendirmesi hatasız olmasa bile, (Coppedge ve ark., 2011), düzeyler Freedom House ve Polity IV araçları kullanılarak ölçülebilir. İleri doğru atılan ikinci adım ise göç rejimlerinin karakteriyle doğrudan ilişkili olan sonuçları belirlemek olacaktır. Bu tür sonuçlar (i) bir ülkeye göç giriş ölçeği ; (ii) göç akış-

larının (ekonomik, ailevi, insani) yapısal karışımı; (iiii) bir ülkede göçmen varlığının geçiciliğini ortaya koymak için statüleri geçici veya kalıcı göçmenlerin oranı; (iv) genel nüfus büyüklükleriyle orantılı ölçüde göçmen stokunun boyutu; ve bununla ilgili olarak, (v) ev sahibi toplum dışında doğmuş göçmenlerin vatandaşlığa kabul oranı gibi değişkenleri içerebilir. Bu sonuçlardaki farklılıkların yalnızca göç ülkelerinin hükümet politikalarının değil; itici etkenler, pazarlar, bireysel göçmen kuruluşlar ve ulusal tarihi ve kültürel miras gibi göç bilimcilerin ortaya koyduğu diğer pek çok faktörün de bir sonucu olacağına bilincinde olmak oldukça önemlidir. Bu liste, rejim nitelikleri ve sınıflandırılmasına yönelik olarak göç (kabul) politika sonuçlarını entegrasyon (yerleşim) politika sonuçlarıyla birlikte ele alan daha bütünsel bir yaklaşıma doğru atılacak üçüncü bir adımın da önünü açacaktır. Böyle bir yaklaşım, yukarıda belirtildiği üzere, olası göç entegrasyon bağlarının daha ayrıntılı bir şekilde incelenmesine olanak sağlayacaktır.

Bu değerlendirmenin hak edilmiş olması demokratik farklılıklar gibi diğer sosyal bilimler uğraşlarına kıyasla hala daha gelişim sürecinde olan göç çalışmalarının yeni yeni oluşmaya başlayan yapısını yansıtmaktadır (bkz. Coppedge ve ark., 2011). Gelecekteki girişimler, eleştirilerimize ve ortaya koyduğumuz yenilikçi adımlara cevap vererek göç rejimleri çalışmalarına gelişme seviyesini ileriye taşıyacak daha kapsamlı, bilinçli ve sistematik yaklaşımlar getirebilir.

Yardımcı Veriler

Yardımcı veriler Göç Çalışmaları Online adresinde bulunmaktadır.

Finansman

Bu çalışma bu projenin finanse edilmesi için Harvard Üniversitesi Belfer Merkezinin yanı sıra Sydney Üniversitesi Sosyal ve Siyasal Bilimler Okulu ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, ve Harvard Üniversitesi Nicel Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından desteklenmiştir. Bu eleştiri yazarların daha geniş kapsamlı bir projesi olan Göç Çalışmalarının

Dönüm Noktası: Milli Farklılıklara Küresel Bir Yaklaşım Projesi'nin bir parçasıdır.

Teşekkür

Bu makale ve projenin ilk versiyonlarındaki yorumları için anonim yorumculara, Stephen Castles, Pippa Norris, Colin Wight, ve Jim Hollifield'a teşekkür ederiz. Araştırmadaki yardımları için Colin Brown, Emma Franklin ve Sam Clark'a teşekkürler.

Notlar

1. Bu makale iç göçten ziyade özellikle uluslararası göçü ele almaktadır. Bu ikisi geçmişte pek çok coğrafyacı ve antropolog tarafından birlikte düşünülse de bireysel olarak ele alınması gereken tamamen farklı olgulardır (bkz Skeldon 2006). İç göçe katılanlar yalnızca yerel ve bölgesel sosyopolitik eğilimleri değiştirmekte ve pek çok ülke ulus içi sınırları denetlemediği için hareketlilik genellikle düzensiz ve ölçülmesi zor bir konumdadır. Uluslararası göç bireylerin yeni bir topluma ve sisteme uyum sağlamasını gerektirmekte, böylelikle de bu bireylerin üyelik ve kabul süreçleri hakkında sınır dışı edilme ihtimalini de barındıran sorunlar ortaya çıkarmaktadır.
2. Hammar'ın (1985) göçü bir tarafta göç kabulü, diğer tarafta da entegrasyon ve yerleşim olmak üzere iki gruptan oluşmuş bir halde ilk kez bu tarihte incelediği için analizimize 1985 yılında başladık.
3. Dumbrava (2007) vatandaşlık politikası analizinde Doğu Avrupa uluslarını ele almakta ve bunu yaparken de bazı seçme önyargısı konularını yalnızca Batı Avrupa ülkelerine odaklanarak tanımlamaktadır.
4. Özden ve arkadaşları Güney'den Güney'e göçün toplam dünya göçüne oranla düşüşte olduğunu belirtmeler de (1960 yılında % 61'den 2000 yılında % 48'e), 'Güney Asya ve Sovyetler Birliği'nin göçmen yaratma etkisi dikkate alındığında, . . . Güney'den Güney'e göçün dönem boyunca sabit kaldığını' açıklamaktadırlar. Buna rağmen, Güney'den Güney'e göç tanımlarında, hiçbir vakada bulunmayan iç göçten farklı olarak, bölgesel düzeyde Sovyetler içi, Rusya içi veya Hindistan içi alt kıtasal göçe yer verilmemiştir.
5. Solimano tarafından (2010: 4) OECD üyesi olmayan ülkeler olarak tanımlanmıştır. Küresel Güney'in en hızlı gelişen ekonomilerden bazılarına sahip olduğunun farkına varırken, şimdiye kadar göç bilimini tanımlayan geleneksel ikiliği yansıttığı için 'Kuzey'/'Güney' ikiliğini tercih ediyoruz.
6. Örneğin Howard (2009: 24) yurttaşlığa kabul oranlarını sözde oldukça kucaklayıcı bir yurttaşlığa kabul politikası varmış gibi görünen, ama aslında, gerek idari sağduyu gerekse diğer engeller veya caydırıcı faktörler sebebiyle, pratikte çok daha kısıtlayıcı bir tutuma sahip ülkenin yol açması muhtemel sorunları açıklayan bir düzeltme olarak kullanmaktadır. Koopmans ve diğ. (2005: 38; 2010: 8 Not 5) de

aynısını yapmaktadır. Bu durum da araştırmacıların çıktuları itibari değerlerde ele alma konusundaki isteksizliklerini göz önüne sermektedir.

Ekler

Tablo 1. Mevcut Göç ve Entegrasyon Tipolojileri

GÖÇ TİPOLOJİLERİ					
Tarih	Yazar	Çalışmanın Başlığı	Ele Alınan Ülkeler	Göç/Entegrasyonun Ele Alınan Yönleri	Yöntem ve Değişkenler
1985	Tomas Hammar	“Avrupa Göç Politikası: Karşılaştırmalı Bir Çalışma.”	Almanya ve İsviçre (misafir işçi veya dönüşüm sistemi, İngiltere ve İsviçre (‘kalıcı göç’) ve İngiltere, Fransa ve Hollanda (‘postkolonyal göç’)	Göç kontrolü ve entegrasyon politikaları	Konunun farklı yönlerine ilişkin olarak farklı yazarların kaleme aldığı nitel, karşılaştırmalı bölümler. Son bölümlerde bazı betimleyici istatistiksel analizler ve bazı karşılaştırmalı analizler; ancak burada yapılan analizler, her zaman aynı şekilde karşılaştırmalı ya da temel değişkenlerle değerlendirilebilir nitelikte analizler değildir.
1995	Gary Freeman	“Liberal Demokratik Devletlerde Göç Politikası Şekilleri ”	ABD, Avustralya ve Kanada (‘İngilizce konuşan yerleşimci toplumlar’); Fransa, Britanya, Almanya, İsviçre, Hollanda, İsveç ve Belçika (‘Dünya Savaşı sonrası göç alan iki ülke’); İspanya, Portekiz, İtalya ve Yunanistan (‘eski göç veren ülkeler’).	Çıkar grubu ilişkileri; göçün, iş gücü piyasasındaki rolü; göç üzerindeki dış baskılar.	Nitel olan ve açıkça belirtilmemiş değişken

Tarih	Yazar	Çalışmanın Başlığı	Ele Alınan Ülkeler	Göç/Entegrasyonun Ele Alınan Yönleri	Yöntem ve Değişkenler
2000	Christian Joppke	“Göç ve Ulus Devlet: ABD, Almanya ve Büyük Britanya”	ABD, Almanya ve Büyük Britanya	Göç politikaları, vatandaşlık yasaları da dâhil olmak üzere göçün boyutları; göçmen seçme yöntemleri	Nitel olan ve açıkça belirtilmemiş değişken
2004	Wayne A. Cornelius ve Takeyuki Tsuda	“Göçü Kontrol Etmek: Küresel bir Perspektif”	ABD, Kanada ve Avustralya (‘klasik göç alan ülkeler’); Fransa, Almanya, Hollanda, Britanya (‘göç alma konusunda isteksiz ülkeler’); İtalya, İspanya, Japonya ve Kore (‘son zamanlarda göç alan ülke konuluna gelen ülkeler’)	Muhtelif konular (göç alma, göç alma konusunda verilen destek, çokkültürlülük)	Nitel yaklaşım. Değişkenler arasında, kontrol-elde edilen sonuç arasındaki boşluk, göç politikaları ve göç almaya halkın desteği gibi hususlar yer almaktadır. Farklı yazarların her bir ülke hakkında yazdığı ayrı bölümler bulunmaktadır. Tüm konuları kapsayan geniş kapsamlı değişkenlere ele alınmamaktadır.
2005	Christian Joppke	“Menşe Göre Seçim Yapma: Liberal Devletlerde Etnik Göç”	ABD ve Avustralya (‘yerleşimci devletler’), Kuzeybatı ve güneybatı Avrupa (‘postkolonyal ta-kımyıldızları’) ve İsrail ve Almanya (‘diaspora takım yıldızları’)	Göçmen seçimi ve etnisiteyle ilişkisi	Nitel yaklaşım
2006	Gary Freeman	“Liberal Demokrasilerde Ulusal Modeller, Politika Türleri ve Göç Politikaları”	Avustralya, Kanada, ABD, Avrupa Birliği	Ülkelerden ziyade göçmen vizeleri üzerinden ayırım	Nitel yaklaşım

Tarih	Yazar	Çalışmanın Başlığı	Ele Alınan Ülkeler	Göç/Entegrasyonun Ele Alınan Yönleri	Yöntem ve Değişkenler
2009	Georg Menz	“Yönetilen Göçün Politik Ekono-misi”	Fransa, Almanya ve Birleşik Kral-lık (yerleşik göç alan ülkeler) ve İrlanda, İtalya, Polonya (yeni göç alan ülke-ler)	Göçmen iş gü-çünün seçimine dayalı politik ekonomi hakkında bilgi veren sendika/ endüstri ilişkilerine odaklanılmaktadır	Önemli ölçüde nitel; betimleyici göç istatistiklerine bazı atıflar yapılmaktadır
2010	Uma Segal, ve diğerleri	“Dünya Çapında Göç: Politikalar, Uygulamalar ve Trendler.”	Mevcut tüm ülkeler	Nüfusunun önemli bölümü göç alma yoluyla oluşan ülkelerle, nüfusu göç alma yoluyla artan ülkeler ve göç alma yoluyla oluşan nüfusu düşük olan ya da azalma yolunda olan ülkeler arasında ayırım yapılmaktadır	Nitel, göç stoklarına odaklanılmaktadır.
2010	Alexander Caviedes	Avrupa'nın Müstahkem Mevkilerini Gözetlemek: Sektörel Göçe Dönüş”	Batı Avrupa (Birleşik Kral-lık, Almanya, Avusturya ve Hollanda)	Kapitalizm Çerçevesinin Değişikliğe Uğrayan Çeşitlilikten istifade edilerek analiz edilen ekonomi göç	Nitel – elit mülakatlar ve ikincil kaynakların takibinin işleme tabi tutulması

2011	Camilla Devitt	“Kapitalizmin Türleri ve İş Gücü Göçünde Görülen Varyasyonlar”	Kapitalizm kategorileştirmelerinin standart iş gücü türlerinden yararlanılmaktadır- İsveç, Danimarka ve Finlandiya ('Kuzey rejimleri') Almanya, Avustralya, Hollanda ve Belçika ('Muhafazakâr Kıta Avrupası Modeli'), İtalya, Yunanistan, İspanya, Portekiz ve Fransa ('Güney-Devletçi modeli') ve Birleşik Krallık ve İrlanda ('Liberal model').	İş gücü göçü, kabuller ve iş gücü piyasasının tasarımına odaklanılmaktadır.	Avrupa'ya göçmen akışı; göçmenlerin üstlendiği iş türü. Betimleyici istatistiksel analiz ve nitel analizin kombinasyonu
------	----------------	--	--	---	---

ENTEGRASYON/YURTTAŞLIK TİPOLOJİLERİ					
Tarih	Yazar	Çalışmanın Başlığı	Ele Alınan Ülkeler	Göç/Entegrasyonun Ele Alınan Yönleri	Yöntem ve Değişkenler
1992	Rogers Brubaker	Fransa ve Almanya'daki Yurttaşlık ve Milliyet	Fransa ve Almanya	Ulusal patika (yol) bağımlılığı ve ulusal yurttaşlık ve ulusal kimliğin esnekliği	Sınırlı vaka ve sınırsız göstergelerin tarihi kurumsal analizi
2006	Göç Politikası Grubu	Göç Entegrasyon Politikası Endeksi	Tüm AB ülkeleriyle İsviçre, Norveç, Kanada ve ABD	İş gücü hareketliliği, aile birleşmeleri, eğitim, siyasi katılım, uzun vadeli esneklik, vatandaşlık ve ayrımcılıkla mücadele yasalarına erişim gibi entegrasyon politikası göstergelerine odaklanılmaktadır	Entegrasyonu göç politikasından ayırtan ve net olmayan kümeleme (birleştirme) yöntemlerden yararlanan uzman anket kodlama

ENTEGRASYON/YURTTAŞLIK TİPOLOJİLERİ					
Tarih	Yazar	Çalışmanın Başlığı	Ele Alınan Ülkeler	Göç/Entegrasyonun Ele Alınan Yönleri	Yöntem ve Değişkenler
2006	Rainer Bauböck, Eva Ersboll, Kees Groenendijk, ve Harold Waldrauch	Vatandaşlığın Elde Edilmesi ve Kaybedilmesi 15 Avrupa devletinde uygulanan politikalar ve trendler	15 Avrupa devletleri	AB'nin on beş eski Üye Devletinde vatandaşlığın kazanılması ve kaybıyla ilgili hukuki düzenleme ve politikaların çeşitliliği belgelenmektedir. Daha fazla benzerliğe olan yönelimin, uluslararası hukuktan ve Avrupa hukukundan mı yoksa Üye Devletteki paralel ulusal gelişmelerden mi kaynaklandığı sorgulanmaktadır.	Uzman anket kodlama temel hukuki teknikler, prosedürel nitelikler ve maddi koşullar (ikamet koşulları, entegrasyon hükümleri, entegrasyon koşulları, yurttaşlığı kaybetme gerekçeleri vb.) ve (idari uygulamalar hakkında veri bulunmamakla beraber) 1985 yılından bu yana prosedürel detaylar ve koşullarla ilgili yaşanan önemli değişiklikler
2007	Costica Dumbravă	Doğu Avrupa'da yurttaşlık düzenlemeleri	16 Doğu Avrupa devleti .	Howard'ın, 2006 (2009) (ağırlıklı olarak Batı Avrupa'da görülen) orijinal 15 vaka dışındaki sınırlamaları ortaya koymak amacıyla Doğu Avrupa devletleri üzerinde yaptığı ulus ötesi vatandaşlık analiz modeli.	Orijinal politika analizi ve sınırlı ancak net göstergelerin kodlanması

Tarih	Yazar	Çalışmanın Başlığı	Ele Alınan Ülkeler	Göç/Entegrasyonun Ele Alınan Yönleri	Yöntem ve Değişkenler
2009	Marc Howard	AB Üyesi Devletlerde Yurttaşlığın Kazanılması: Kurallar, Uygulamalar ve Nitel Gelişmeler	15 AB üyesi devlet	Doğuştan vatandaşlık hakkı önlemleri, göçmen ikamet koşulları ve çifte vatandaşlık ödenekleri.	Orijinal politika analizi ve yurttaşlık rejimlerini tanımlamak amacıyla tahmin edilen sınırlı ancak net kodlama
2009	Stephen Castles ve Mark Miller	Göç Çağı: Modern Dünya'da Uluslararası Nüfus Hareketleri	Küresel perspektif	Üye devletleri ya da çok etnili imparatorlukların üyesi olan eski devletleri entegre eden; dil kültürü gibi halk ya da tabiiyetin etnik boyutlarına ağırlık veren; anayasa ya da yasalara bağlılığa dayalı cumhuriyetçi modeli benimseyen ve kültürlere yönelik çoğulcu yaklaşımlara odaklanılan çok kültürlü model gibi devletlerde mevcut geçerli dört yurttaşlık politikası modelleri tespit edilmektedir.	Nitel ve net olarak belirtilmeyen değişken
2010	Sarah Wallace Goodman	Sivil Toplumla Bütünleşme Endeksi	15 AB üyesi devlet	Ülke hakkında bilgi sahibi olma, dil edinimi ve değer anlaşması gibi yurttaşlığa kabul şartları .	Orijinal politika analizi ve sınırlı ancak göstergelerin kodlanması
2010	Tomas Janoski	Yurttaşlık İronileri	18 OECD üyesi devlet	Yurttaşlığa kabul oranları	Yurttaşlık politikasından elde edilen sonuçların standart olarak hesaplanması ve karşılaştırılması

2011	Keith Banting ve Will Kymlicka	Çok kültürlülük Politika Endeksi	21 OECD üyesi devlet	Çok kültürlülük politikalarının üç zaman aralığındaki nitelik ve gücünün ölçülmesi (1980, 2000, 2010)	Orijinal politika analizi ve sınırlı ancak net göstergelerin kodlanması
2012	Ruud Koopmans, Ines Michalowski, ve Stine Waibel	Göçmenlere Yönelik Yurttaşlık Hakları	Kuzey ve Batı Avrupa (yakın bir zamanda yerleşimci olmayan Avrupalı devletler haline gelecek ülkeler)	Yurttaşlığın kazanılması, aile birleşimi, ülke dışına çıkarma, ayrımcılıkla mücadele, yabancılara kamuda istihdamı, yabancılara siyasi hakları, eğitim, kültür ve din alanındaki kültürel haklar	Politika belgelerinin, hukuki metinlerin, ikincil literatürün, internet sitelerinin ve uzman bilgilerinin analizi

Notlar: Bu tipolojiler kapsamına tek bir ülkeyi baz alan çalışmalarını dahil etmiyoruz. Tek bir ülke örneği bazında yapılan çalışmalarla ilgili genel bilgi için Bkz. Freeman (2011). Burada yer alan tablo, Cohen (ed) 2010 çalışmasında gördüğümüz gibi ülkeleri liste halinde veren ancak karşılaştırma yapmayan göç ansiklopedisini de kapsamına almamaktadır. Tabloda, üçten fazla ülkenin karşılaştırmalı tipolojilerine odaklanılmaktadır.

Kaynaklar: Birleşmiş Milletler, Ekonomik ve Sosyal İşler Dairesi, Nüfus Birimi (2009). *Uluslararası Göçmen Stoğunda Görülen Eğilimler: 2008 Yılında Revize Edilen Çalışma*. 1 milyondan fazla nüfusa sahip ülkeler. Sırbistan ve Karadağ (ve bunlardan sonra bağımsızlığını kazanmış devletler) hakkında veri mevcut değildir.

Tablo 2. En Fazla ve En Az Göçmene Sahip Ülkeler, Göçmenleri Nüfusa Oranı, 2010

Sıra	Ülke	Göçmenlerin Nüfusa Oranı(%)	Sıra	Ülke	Göçmenlerin Nüfusa Oranı (%)
1	Katar	86.5	1	Çin	0.1
2	Birleşik Arap Emirlikleri	70	2	Küba	0.1
3	Kuveyt	68.8	3	Endonezya	0.1
4	Ürdün	45.9	4	Peru	0.1
5	İşgal Altındaki Filistin Bölgesi	43.6	5	Vietnam	0.1
6	Sinagapur	40.7	6	Kolombiya	0.2
7	İsrail	40.4	7	Kuzey Kore	0.2
8	Bahreyn	39.1	8	Madagaskar	0.2
9	Umman	28.4	9	Fas	0.2
10	Suudi Arabistan	27.8	10	Burma	0.2
			11	Somali	0.2

Kaynak: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2009). *Trends in International Migrant Stock: The 2008 Revision*. Countries with population over 1 million. Data unavailable for Serbia and Montenegro (and successor states).

Tablo 3. En Fazla ve En Az Göçmene Sahip Ülkeler, Net Rakamlar, 2010

Sıra	Ülke	Bin Kişi Başına Düşen Göçmen	Göçmenlerin Nüfusa Oranı (%)	Sıra	Ülke	Bin Kişi Başına Düşen Göçmen	Göçmenlerin Nüfusa Oranı (%)
1	Amerika Birleşik Devletleri	42,813	13.5	1	Lesoto	6.3	0.3
2	Rusya	12,270	8.7	2	Moğolistan	10.0	0.4
3	Almanya	10,758	13.1	3	Timor-Leste	13.8	1.2
4	Suudi Arabistan	7,289	27.8	4	Küba	15.3	0.1
5	Kanada	7,202	21.3	5	Eritre	16.5	0.3
6	Fransa	6,685	10.7	6	Laos	18.9	0.3
7	Birleşik Krallık	6,452	10.4	7	Guinea-Bissau	19.2	1.2
8	İspanya	6,378	14.1	8	Somali	22.8	0.2
9	Hindistan	5,436	0.4	9	Honduras	24.3	0.3
10	Ukrayna	5,258	11.6	10	Papua Yeni Gine	24.5	0.4

Kaynak: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2009). *Trends in International Migrant Stock: The 2008 Revision*. Countries with population over 1 million. Data unavailable for Serbia and Montenegro (and successor states).

Kaynakça

- Arzheimer, K. (2009), 'Contextual Factors and the Extreme Right Vote in Western Europe, 1980-2002', *Amerika Siyasi Bilimler Dergisi*, 53: 259-75.
- Bader, V. (2007), 'The Governance of Islam in Europe: The Perils of Modelling', *Etnik Çalışmalar ve Göç Çalışmaları Dergisi*, 33: 871-86.

- Baldwin-Edwards, M. (2005), 'Labour Immigration and Labour Markets in the GCC Countries: National Patterns and Trends'. Kuveyt Kalkınma Programı, Governance and Globalization in the Gulf States. <<http://www.lse.ac.uk/IDEAS/programmes/kuwait/research/papers/labourimmigration.aspx>> 2 Temmuz 2014 tarihinde erişildiği haliyle.
- Banting, K. & Kymlicka, W., (editörler) (2006a), *Multiculturalism and the Welfare State: Recognition and Redistribution in Contemporary Democracies*. Oxford: Oxford University Press.
- _____ (2006b), 'Multiculturalism and the Welfare State: Setting the Context', in Banting, K. ve Kymlicka, W. (eds), *Multiculturalism and the Welfare State: Recognition and Redistribution in Contemporary Democracies*, sayfa. 1–45. Oxford: Oxford University Press.
- Banting, K. ve ark. (2011), 'Are Diversity and Solidarity Incompatible?', *Inroads*, 28: 28–48.
- Bauböck, R. ve diğ. (Editörler) (2006), *Acquisition and Loss of Nationality: Policies and Trends in 15 European States*, Cilt 1. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Benoit, K. & Laver, M. (2006), 'Party Policy in Modern Democracies: Expert Survey Results from 47 Countries, 2003–2004', <http://www.tcd.ie/Political_Science/ppmd> 27 Ocak 2010.
- Borjas, G. (1999), *Heaven's Door: Immigration Policy and the American Economy*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Boswell, C. (2007), 'Theorizing Migration Policy: Is There a Third Way?' *Uluslararası Göç İncelemesi*, 41/1: 75–100.
- Brubaker, R. (1992), *Citizenship and Nationhood in France and Germany*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Castles, S. & Miller, M. J. (2009), *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Caviedes, A. (2010), *Prying Open Fortress Europe: The Turn to Sectoral Labor Migration*. New York: Lexington Books.
- Çin Giriş ve Çıkış İdaresi Ofisi (2011), 2009 Yılı Ana Çıkış ve Giriş İstatistikleri, Kamu Güvenliği Bakanlığı. <<http://www.mps.gov.cn/n16/n84147/n84211/n84424/2478762.html>> 20 Eylül 2012.

- Cohen, R. (Ed.) (2010), Cambridge Dünya Göç Anketi. Cambridge: Cambridge University Press.
- Collier, D., LaPorte, J. & Seawright, J. (2012), 'Putting Typologies to Work: Concept-Formulation, Measurement, and Analytic Rigor', *Siyasi Bilimler Dergisi*, 65/2: 217–32.
- Coppedge, M. ve ark. (2011), 'Conceptualizing and Measuring Democracy: A New Approach', *Perspectives on Politics*, 9/2: 247–68.
- Cornelius, W. & Tsuda, T. (2004), 'Controlling Immigration: The Limits of Government Intervention', in Cornelius, W. ve ark. (eds), *Controlling Immigration: A Global Perspective*. 2. basım. 3–48.
- Ve diğ. (Eds) (2004), *Controlling Immigration: A Global Perspective*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Devitt, C. (2011), 'Varieties of Capitalism, Variation in Labour Immigration', *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 37/4: 579–96.
- Doomernik, J. & Jandl, M. (2008), *Modes of Migration Regulation and Control in Europe*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Ve diğ. (2009), *No Shortcuts: Selective Migration and Integration*. Washington, DC: Transatlantic Academy.
- Dumbrava, C. (2007), 'Citizenship Regulation in Eastern Europe: Acquisition of Citizenship at Birth and Through Regular Naturalization in Sixteen Postcommunist Countries', *CEU Siyaset Bilimi Dergisi*, 2/4: 450–72.
- Esping-Andersen, G. (1990), *Refah Kapitalizminin Üç Dünyası*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- _____ (1999), *Social Foundations of Postindustrial Economies*. New York: Oxford University Press.
- Avrupa Vatandaşlık Gözlemevi (EUDO) (2011), *Avrupa Birliği Vatandaşlık Demokrasi Gözlemevi*. <<http://eudo-citizenship.eu>> 22 Temmuz 2014.
- Finotelli, C. & Michalowski, I. (2012), 'The Heuristic Potential of Models of Citizenship and Immigrant Integration Reviewed', *Journal of Immigrant and Refugee Studies*, 10/3: 231–40.
- Freeman, G. (1995), 'Modes of Immigration Policies in Liberal Democratic States', *International Migration Review*, 29/4: 881–902.
- _____ (2006), 'National Models, Policy Types and the Politics of Immigration in Liberal Democracies', *West European Politics*, 29/2: 227–47.

- _____ (2011), 'Comparative Analysis of Immigration Politics: A Retrospective', *American Behavioral Scientist*, 55/12: 1541–60.
- Geddes, A. (2003), 'Migration and the Welfare State in Europe', *The Political Quarterly*, 74/1: 150–62.
- _____ (2005), 'Immigration and the Welfare State', in Guild, E. and van Selm, J. (eds), *International Migration and Security: Opportunities and Challenges*, sayfa. 159–73. Abingdon: Routledge.
- George, A. L. & Bennett, A. (2005), *Case Studies and Theory Development in the Social Sciences*. London: MIT Press.
- Global Forum on Migration and Development (GFMD) (2012), *Background Paper for RT 2.2: Addressing South South Migration and Development Policies*. Global Forum on Migration and Development.
- Goodman, S. W. (2010), 'Integration Requirements for Integration's Sake? Identifying, Categorising and Comparing Civic Integration Policies', *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36/5: 753–72.
- Guiraudon, V. (2002), 'Setting the Agenda on Immigration and Asylum in the EU'. Presented at Annual Meeting, American Political Science Association, Boston, MA, 28 August 2002.
- Hammar, T. (1985), *European Immigration Policy: A Comparative Study*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hawthorne, L. (2008), *The Impact of Economic Selection Policy on Labour Market Outcomes for Degree-Qualified Migrants in Canada and Australia*. Montreal: Institute for Research on Public Policy.
- Hollifield, J. F. (1986), 'Immigration Policy in France and Germany: Outputs versus Outcomes', *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 485: 113–28.
- Howard, M. M. (2009), *The Politics of Citizenship in Europe*. New York: Cambridge University Press.
- International Migration Policy and Law Analysis Database (IMPALA) (2012), *The International Migration Policy and Law Analysis Database, Project Description* <<http://projects.iq.harvard.edu/impala/home>> accessed 22 Jul 2014.
- Janoski, T. (2010), *The Ironies of Citizenship*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Joppke, C. (2000), *Immigration and the Nation-State: The United States, Germany and Great Britain*. Oxford: Oxford University Press.
- (2005), *Selecting by Origin: Ethnic Migration in the Liberal State*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- (2010), *Citizenship and Immigration*. Cambridge: Polity Press.
- Koning, E. & Banting, K. (2010), 'New Inequality in Postnational Canada: Citizens, Denizens, and Temporary Residents in a Liberal Welfare State'. CCLA Conference 'Who Belongs? Rights, Benefits, Obligations and Immigration Status' (Toronto, Faculty of Law).
- Koopmans, R. et al. (2005), *Contested Citizenship: Immigration and Cultural Diversity in Europe*. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.
- , Michalowski, I. & Waibel, S. (2012), 'Citizenship Rights for Immigrants: National Political Processes and Cross-National Convergence in Western Europe, 1980–2008', *American Journal of Sociology*, 117/4: 1202–45.
- Krasner, S. D. (1982), 'Structural Causes and Regime Consequences: Regimes as Intervening Variables', *International Organization*, 36: 85–205.
- Lucassen, L. (2005), *The Immigrant Threat: The Integration of Old and New Migrants in Western Europe since 1850*, *Studies of World Migrations*. Urbana: University of Illinois Press.
- Massey, D. S. et al. (2006), 'Theories of International Migration: A Review and Appraisal', in Messina, A. M. and Lahav, G. (eds), *The Migration Reader: Exploring Politics and Policies*, 34–62. London: Lynne Rienner.
- Menz, G. (2006), 'Useful Gastarbeiter, Burdensome Asylum Seekers, and the Second Wave of Welfare Retrenchment: Exploring the Nexus Between Migration and the Welfare State', in Parsons, C. A. and Smeeding, T. M. (eds), *Immigration and the Transformation of Europe*, 393–418. Cambridge: Cambridge University Press.
- (2009), *The Political Economy of Managed Migration: Nonstate Actors, Europeanization, and the Politics of Designing Migration Policies*. New York: Oxford University Press.
- Messina, A. M. (2007), *The Logics and Politics of Post-WWII Migration to Western Europe*. New York: Cambridge University Press.

- Meyers, E. (2004), *International Immigration Policy: A Theoretical and Comparative Analysis*. New York: Palgrave.
- Migration Policy Group (2006 ve 2011), *Migrant Integration Policy Index*. (MIPEX). MIPEX homepage<<http://www.mipex.eu>>accessed 22 Jul 2014.
- Møller, J. & Skaaning, S. E. (2012), 'Assessing the Explanatory Power of Typological Theories'. New Orleans: Article presented at the Annual Meeting of the American Political Science Association.
- Money, J. (1999), *Fences and Neighbors: The Political Geography of Immigration Control in Advanced Market Economy Countries*. Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Morissens, A. & Sainsbury, D. (2005), 'Migrants' Social Rights, Ethnicity and Welfare Regimes', *Journal of Social Policy*, 34/4: 637–60.
- Özden, C. ve ark. (2009), 'The Evolution of Global Bilateral Migration 1960 2000'. Articleread at International Conference on Migration and Development, 10 September 2009, Washington, DC.
- Papademetriou, D. G. (2002), 'A Grand Bargain: Balancing National Security, . . . Mexico'. Washington, DC: Migration Policy Institute.
- Ratha, D. & Shaw, W. (2007), *South–South Migration and Remittances*. World Bank working paper No. 102. Washington, DC: World Bank.
- Rodriguez, F. & Rodrik, D. (2000), 'Trade Policy and Economic Growth: A Skeptic's Guide to Cross-National Evidence', in Bernanke, B. S. and Rogoff, K. (eds), *NBER Macroeconomics Annual*, Vol. 15. Cambridge, MA: MIT Press.
- Ruhs, M. & Martin, P. (2008), 'Numbers vs Rights: Trade-offs and Guest Worker Programs', *International Migration Review*, 42/1: 249–65.
- Sainsbury, D. (2006), 'Immigrants' Social Rights in Comparative Perspective: Welfare Regimes, Forms in Immigration and Immigration Policy Regimes', *Journal of European Social Policy*, 16: 229–44.
- Segal, U. A., Elliott, D. & Mayadas, N. S. (2010), *Immigration Worldwide: Policies, Practices and Trends*. Oxford: Oxford University Press.
- Skeldon, R. (2006), 'Interlinkages between Internal and International Migration in the Asian Region', *Population, Space and Place*, 12/1: 15–30.

- Solimano, A. (2010), *International Migration in the Age of Crisis and Globalization: Historical and Recent Experiences*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thielemann, E. (2006), 'The Effectiveness of Governments' Attempts to Control Unwanted Migration', in Parsons, C. and Smeeding, T. (eds), *Immigration and the Transformation of Europe*, sayfa. 442–72. Cambridge: Cambridge University Press.
- UN (2009a), *World Population Ageing*. New York: UN Department of Economic and Social Affairs, Population Division.
- (2009b), *Trends in International Migrant Stock: The 2008 Revision*. New York: UN Department of Economic and Social Affairs, Population Division.
- Wilson, C. A. (2000), 'Policy Regimes and Policy Change', *Journal of Public Policy*, 20/3: 247–74.
- Wimmer, A. & Glick-Schiller, N. (2002), 'Methodological Nationalism and Beyond: Nation-State Building, Migration and the Social Sciences', *Global Networks*, 2/4: 301–34.